నిజాం రాష్ట్రంలో జాతీయోద్యమం

పోటీ పరీక్షల అభ్యర్థుల కోసం సమగ్ర అవలోకనం

ప్రారంభ చైతన్యం

- సాంస్కృతిక మరియు విద్యాపరమైన మేల్కొలుపు
- గ్రంథాలయ ఉద్యమం - శ్రీకృష్ణఁదెదేవరాయ ఆంధ్ర భాషా నిలయం
- ఆర్య సమాజ్ మరియు బ్రహ్మ సమాజ్ ప్రభావం
- ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం పాత్ర

రాజకీయ చైతన్యం & సంస్థల ఆవిర్భావం

- హైదరాబాద్ స్టేట్ కాంగ్రెస్ ఏర్పాటు (1938)
- ఆంక్షలు మరియు సత్యాగ్రహాలు
- ప్రజాతంత్ర హక్కుల కోసం పోరాటం
- జేన్ ఇండియా ఉద్యమం

ఆంధ్ర మహాసభ పాత్ర

- తెలంగాణలో కీలక పాత్ర
- సాంఘిక సంస్కకిణల నుండి రాజకీయ పోరాటం వైపు
- వెట్టి చాకిరి మరియు నిర్ఫంధ వసూళ్ళకు వ్యతిరేకంగా పోరాటం
- సురవరం ప్రతాపరెడ్డి వంటి నాయకుల కృషి

తెలంగాణ సాయుధ పోరాటం

- భూస్వాములకు మరియు నిజాం సైన్యానికి వ్యతిరేకంగా పోరాటం
- నిజాం పాలనకు పెద్ద సవాలు
- రజాకార్ల ఆగడాల ఎదుర్కొనుట
- రవి నారాయణ రెడ్డి మరియు ఇతర నాయకుల పాత్ర

కీలక నాయకులు

స్వామి రామానంద తీర్థ

బూర్గుల రామకృష్ణారావు

రవి నారాయణ రెడ్డి

కాళోజీ నారాయణరావు

దాశరథి రంగాచార్య

ఆపరేషన్ పోలో & విలీనం

- భారత ప్రభుత్వం సైనిక చర్య (1948)
- హైదరాబాద్ రాష్ట్యాన్ని భారత యూనియన్ లో విలీనం
- నిజాం పాలన ముగింపు

Follow TelanganaWEB for more Learning & Revision.

TelanganaWEB

TelanganaWEB

హైదరాబాద్ సంస్థానం: జాతీయోద్యమ & ప్రాథమిక విషయాలు

సంస్థాన చరిత్ర

ఆసేఫ్‌జాహీ వంశం & స్థాపన

- స్థాపకుడు: నిజాముల్ ముల్క్ (చిన్ ఖిలీజ్ ఖాన్)
- సంవత్సరం: 1724
- స్వాతంత్ర్యం: మొఘలుల నుండి విడిపోయి స్వతంత్రం ప్రకటించుకున్నాడు
- విస్తీర్ణం: భారతదేశంలో అతిపెద్ద సంస్థానం (82,698 చ.మైళ్ళు) - "Abdomen of India"

1724 లో స్వతంత్రం

సామాజిక-భౌగోళిక

భౌగోళిక ప్రాంతాలు & జనాభా

- మూడు ప్రాంతాలు: తెలంగాణ (తెలుగు), మరాఠ్వాడా (మరాఠీ), కర్ణాటక (కన్నడ)
- జనాభా: అత్యధిక హిందువులు, తక్కువ ముస్లింలు
- దురాచారాలు: వెట్టిచాకిరీ (బేగారి), బగేలా వంటివి

తెలంగాణ అత్యధిక విస్తీర్ణం

విద్య & ఉపాధి

విద్యా వ్యవస్థలో వివక్ష & ఉద్యోగాలు

- బోధనా మాధ్యమం: బలవంతంగా 'ఉర్దూ' బోధన
- అక్షరాస్యత: కేవలం 4.8%. 1941 లెక్కలు Red Badge
- ఫలితం: ముస్లింలకు మెజారిటీ ప్రభుత్వ ఉద్యోగాలు

ఉర్దూ బోధనా మాధ్యమంగా బలవంతం

ఆర్థికం & పాలకులు

నిజాం సంపద & బ్రిటిష్ సంబంధాలు

- ఆదాయం: ప్రపంచంలోనే అత్యంత ధనవంతుడు (పిసినారి వ్యక్తిత్వం)
- భూమి: 5 మిలియన్ ఎకరాల సొంత భూమి
- బ్రిటిష్ సహాయం: 1857 తిరుగుబాటు, ఖిలాఫత్ ఉద్యమాల్లో
- బిరుదులు: "Faithful Ally" (విశ్వాస పాత్రుడైన మిత్రుడు) 1918

నిజాం ప్రపంచ కుబేరుడు

⭐ పరీక్షలో గుర్తుంచుకోవాలి

1. ఆసిస్‌జాహి స్థాపకుడు: నిజాముల్ ముల్క్ - 1724
2. హైదరాబాద్ సంస్థాన విస్తీర్ణం: 82,698 చ.ంంవళ్ళు (భారతదేశ ఉదరపు అంతభభాగం)
3. మూడు ప్రాంతాలు: తెలంగాణ, మరార్వాడా, కర్ణాటక
4. పరిపాలనలో వివక్ష: ఉద్యోగాల్లో ముస్లిం ఆధిపత్యం
5. దురాచారాలు: బేగారి (వేట్టిచాకిరి), బగేలా
6. 1918 లో బ్రిటిష్ బిరుదు: 'విశ్వాస పాత్రుడైన మిత్రుడు' ("Faithful Ally")

హైదరాబాద్ సంస్థానంలో రాజకీయోద్యమ బీజావాపన

(Hyderabad State Political Awakening – Quick Revision Notes)

1 తొలి ప్రజా చైతన్యం – చాందా రైల్వే ఉద్యమం (1883)

- హైదరాబాద్ — వాడి రైల్వే లైన్, వరంగల్, చాందా వరకు విస్తరణ
- ఇంగ్లాండ్ మంచి రుణం, నిజాం గ్యారంటీ
- అఘోరనాథ్ ఛటోపాధ్యాయ, ముల్లా అబ్దుల్ ఖయ్యాం వ్యతిరేకత
- డిమాండ్: స్వదేశీ పెట్టుబడితో నిర్మాణం

2 సామాజిక & సాంస్కృతిక చైతన్య సంస్థలు

- ఆర్య సమాజం (1892)
  హిందువుల హక్కుల రక్షణ
  ↳ శుద్ధి ఉద్యమం
- గణేష్ ఉత్సవాలు (1895)
  Bala Gangadhar spreading national feelings

- వివేకవర్ధిని పాఠశాల (1906)
- తెలుగు పునరుజ్జీవనం (1901)

Founders. Keshava Rao | Keshava Rao Koratkar | Vaman Rao Naik | Vijnana Chandrika | Komarraju Lakshmana Rao | Ravichettu Ranga Rao

3 ఉగ్రవాద చర్యలు & నిజాం నిరంకుశ ఫర్మానాలు

- Jackson murder scene (Anant Laxman Kanhere silinuttte, 1909), Nasik Collector
- వందేమాతరం ఉద్యమ ప్రభావం

- ఫర్మానా 46 (1920)
  నిషేధించబడిన ఆలయ నిర్మాణం
- గస్తీ నిషాన్-53
  నిషేధించబడిన సమావేశం

4 విద్యా వివక్ష – ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం

- Established 28 Aug 1919
- Demand: Hyderabad Education Conference (1915)

88% ప్రజలు తెలుగు, కన్నడ, మరాఠీ వజుబ మాట్లాడతారు కానీ ఉన్నత విద్యకు ఉర్దూ మాత్రమే

స్థానిక భాషల అణచివేత

5 ఖిలాఫత్ & రాజకీయ సదస్సులు

- ఖిలాఫత్ ఉద్యమం (1920)
  Unity Day, May 5
- కాకినాడ కాంగ్రెస్ (1923)
  500 Hyderabad dydenbad delegates called Hyderabad Political Conference)
- Nizam Mahasabha (1935)

6 ఉస్మానియా వందేమాతరం ఉద్యమం (1938)

- నైజాం పారసంఘం
  ఉద్యోగాలలో ముల్కిలకు ప్రాధాన్యం

(Nawab Nizamat at (1935)

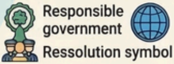

Responsible government
Ressolution symbol

6 ఉస్మానియా వందేమాతరం ఉద్యమం (1938)

విద్యార్థుల నిరసన రాష్ట్ర వ్యాప్త ఉద్యమం

వందేమాతదంద బడింది

ఆంధ్ర మహాసభ (1930)
(1937 నిజామాబాద్ సమావేశం)
- బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వ తీర్మానం

Nizam restrictions lifted

నాగపూర్ విశ్వవిద్యాలయంలో చేరడం, ఉపకులపతి థేకాంకు with VC కేదార్ పోర్ట్రెయిట్, అంగీకరించబడింది

7 హైదరాబాద్ స్టేట్ కాంగ్రెస్ ఆవిర్భావం

Inspirations:
- ఆంధ్ర మహాసభ
- మహారాష్ట్ర పరిషత్ (1937)
- కర్ణాటక పరిషత్ (1937)

Main goals:
1. బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వం తీర్మానం
2. హైదరాబాద్‌ను Indian Union లో విలీనం.

✅ Exam Quick Facts

- తొలి ప్రజా ఉద్యమం → చాందా రైల్వే ఉద్యమం (1883)
- ఉస్మానియా యూనివర్సిటీ స్థాపన → 1919
- గస్తీ నిషాన్-53 → రాజకీయ సమావేశాల నిషేధం
- ఉస్మానియా వందేమాతరం ఉద్యమం → 1938

Follow **TelanganaWEB** for more Learning & Revision.

హైదరాబాదు స్టేట్ కాంగ్రెస్ స్థాపన – అంకురార్పణ

ఓవర్‌వ్యూ

- జాతీయోద్యమ ప్రభావం + హరిపురా కాంగ్రెస్ స్ఫూర్తి
- మతరహిత జాతీయ దృక్పథంతో సంస్థ స్థాపన
- పుట్టకముందే నిజాం నిషేధం విధించిన ప్రత్యేక సంఘటన

1. నేపథ్యం & ప్రేరణ

గత ప్రయత్నాలు విఫలం

- హైదరాబాద్ స్టేట్ సంస్కరణల సంఘం
- నిజాం పౌర సంఘాలు

ప్రాంతీయ చైతన్యం

- 1921 → ఆంధ్ర జన సంఘం
- 1937 → మహారాష్ట్ర, కర్ణాటక పరిషత్తులు

రౌండ్ టేబుల్ సమావేశాలు (1931-32)

29

ప్రజా హక్కులు, ప్రాతినిధ్యం గుర్తింపు

ఇతర సంస్థానాల ప్రభావం

- మైసూరు → సంస్థాన కాంగ్రెస్
- కొచ్చిన్ → బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వం
- బెడ్ → ప్రజా ప్రభుత్వం వాగ్దానం
- ⚠ నిజాం → ప్రజా వ్యతిరేక విధానం

2. హరిపురా కాంగ్రెస్ సమావేశం (Turning Point)

600–700 మంది హైదరాబాద్ నాయకులు హాజరు

నిర్ణయం

- మతరహిత జాతీయ సంస్థ స్థాపన
- వెంటనే కార్యాచరణ ప్రారంభం

3. "కాంగ్రెస్" పేరు ఎంపిక

✅ తుది నిర్ణయం:"హైదరాబాద్ స్టేట్ కాంగ్రెస్" పేరే ఖరారు

జాతీయ నాయకుల సూచన

"కాంగ్రెస్" పేరు వాడవద్దు

స్థానిక నాయకుల పట్టుదల

పరిషత్/ప్రజామండలి సరిపోవు

HYDERABAD STATE — HARIPURA CONGRESS

బాధ్యతలు

- రావి నారాయణరెడ్డి
- రామకిషన్ దూత్

4. స్థాపన & తాత్కాలిక కార్యవర్గం

స్థాపన తేదీ: 1938 జనవరి 29

తాత్కాలిక కార్యవర్గం (5 మంది)

ముఖ్య నాయకులు

- బూర్గుల రామకృష్ణారావు
- రావి నారాయణరెడ్డి
- హరిశ్చంద్ర హెడా
- ఆర్.ఎస్. నాయక్
- ఆర్.ఎస్. నాంద జాదా
- జి. రామాచారి
- జనార్దన్ రావు దేశాయి
- సిరాజుల్ హసన్ తిర్మిజీ
- పాండురంగ జోషీ

5. నిజాం నిషేధం (Ban Before Birth)

- మహాజన సభ: 1938 సెప్టెంబర్ 9
- ❌ నిషేధం తేదీ: 1938 సెప్టెంబర్ 7

మహాజన సభ: 1938 (1500 సభ్యులతో ప్రణాళిక)

⚠ ప్రత్యేకత:మొదటి సమావేశం జరగకముందే నిషేధం విధింపు

Follow TelanganaWEB for more Learning & Revision.

హైదరాబాద్ స్టేట్ కాంగ్రెస్ మానిఫెస్టో & సత్యాగ్రహ ఉద్యమం

మానిఫెస్టో విడుదల

కార్యాచరణ సమితి అధ్యక్షుడు గోవిందరావు నానల్ విడుదల

నిజాం నిషేధం వల్ల ఆశయాలు ప్రకటించలేక → అపోహలు తొలగించడానికి విడుదల

మానిఫెస్టో సారాంశం

వ్యక్తిగత పాలన → రాజ్యాంగబద్ధ పాలన మార్పు అవసరం

కానుంచా ముబారక్ (1892) → తొలి రాజ్యాంగ పత్రం (మీర్ మహబూబ్ అలీఖాన్)

క్యాబినెట్ కౌన్సిల్, శాసన మండలి ఏర్పాటు

శాసన మండలి "జీవచ్ఛవం"గా మారిందని కాంగ్రెస్ విమర్శ

1919 → ఎగ్జిక్యూటివ్ కౌన్సిల్ ఏర్పాటు

కానీ 18 ఏళ్ల పాటు సంస్కరణలు నిలిచిపోయాయి

కాంగ్రెస్ వాదన & లక్ష్యం

- మంచి ప్రభుత్వం = వ్యవస్థ ఆధారంగా ఉండాలి (వ్యక్తిగత పాలన కాదు)
- నిజాం ఛత్రచ్ఛాయలో బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వం స్థాపన
- ముస్లింలు కూడా పూర్తిగా వ్యతిరేకం కాదు (విభేదం → రిజర్వేషనపై మాత్రమే)

సత్యాగ్రహ ప్రారంభం

అక్టోబర్ 24, 1938 | పుత్లీబౌలి, హైదరాబాద్

నానల్, రాంకిషన్ దూత్, రావి నారాయణరెడ్డి, జనార్ధన్ రావు దేశాయ్, శ్రీనివాసరావు బోరికర్ → అరెస్టు

తదుపరి ఘట్టం

అక్టోబర్ 27 → స్వామి రామానంద తీర్థ సత్యాగ్రహం చేసి అరెస్టు

సత్యాగ్రహ విరమణ

డిసెంబర్ 24, 1938 → గాంధీజీ ఆదేశం మేరకు

ఫలితం

మొత్తం **411** మంది స్వాతంత్ర్య యోధులు జైలుకు

మరింత అభ్యసన మరియు పునర్విమర్శ కోసం తెలంగాణWEBను అనుసరించండి

‘సత్యాగ్రహ తాత్కాలిక ఉపసంహరణ & రాజకీయ పరిణామాలు’

✊ సత్యాగ్రహం ఆపివేతకు కారణం:

స్టేట్ కాంగ్రెస్ → సత్యం & అహింసతో బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వం లక్ష్యం

అదే సమయంలో → హిందూ మహాసభ & ఆర్య సమాజం సత్యాగ్రహాలు

👉 నిజాం ప్రభుత్వం ఉద్యమాన్ని “మతపరంగా” చూపే ప్రమాదం

🧠 గాంధీజీ నిర్ణయం:

👉 ఉద్యమ స్వరూపం కాపాడేందుకు సత్యాగ్రహాన్ని తాత్కాలికంగా నిలిపివేయమని ఆదేశం

👉 ప్రభుత్వం వైఖరిలో మార్పు వస్తుందని ఆశ

🌟 జాతీయ గుర్తింపు & నిజాం వైఖరి:

అహింసా పోరాటం దేశవ్యాప్తంగా ప్రశంసలు పొందింది

👉 గాంధీ, నెహ్రూ, సావర్కర్, కృపలాని, రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్ మన్ననలు

🔒 విడుదల:

👉 స్వామి రామానంద తీర్థ సహా ఖైదీలు విడుదల

⚠️ కానీ:

👉 కాంగ్రెస్‌పై నిషేధం మాత్రం కొనసాగింది

👉 కాశీనాథరావ్ వైద్య చర్చలు విఫలం

🔁 పేరు మార్పు రాజకీయాలు:

👉 “హైదరాబాద్ నేషనల్ కాన్ఫరెన్స్” గా పేరు మార్పు

State Congress → National

👉 ప్రభుత్వం → “నేషనల్” కూడా మోసం అని తిరస్కరణ

REJECTED

🔁 పునరుద్ధరణ:

👉 మళ్లీ “స్టేట్ కాంగ్రెస్” పేరునే కొనసాగింపు

State Congress

🔥 స్వామీజీ వ్యక్తిగత సత్యాగ్రహం:

📅 సెప్టెంబర్ 11, 1940

👉 కాంగ్రెస్ నిషేధం ఎత్తివేయాలి & పౌరహక్కులు ఇవ్వాలి

⚠️ MIM హెచ్చరిక:

📅 డిసెంబర్ 1, 1940

👉 కాంగ్రెస్‌కు అనుమతి ఇస్తే అస్తిత్వాన్నే ప్రశ్నిస్తామని హెచ్చరిక

🎯 అసలు విషయం:

👉 సమస్య పేరు కాదు...

👉 “బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వం” డిమాండ్‌నే నిజాంకు ఇష్టం లేదు

Follow TelanganaWEB for more Learning & Revision.

బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వం – రూపు రేఖలు

బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వం అంటే:

- ప్రభుత్వం → ప్రజల చేత ఎన్నుకున్న శాసనసభకు బాధ్యత వహించాలి
- రాజు/నిజాం → కేవలం నామమాత్రపు అధినేత
  - 👉 అసలు అధికారం ప్రజల చేతుల్లోనే
  - 👉 మెజారిటీ ఆధిపత్యం కాదు, మైనారిటీల రక్షణ కూడా ముఖ్యమే

చారిత్రక నేపథ్యం:

1919 మాంటెగ్-ఛేమ్స్ ఫర్డ్ సంస్కరణలు → బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వానికి బీజం

- చిన్న సంస్థానాలు అంగీకారం 😊😊
- హైదరాబాద్ వంటి పెద్ద సంస్థానాలు బ్రిటీష్ ఒప్పందాల సాకు చూపి నిరాకరణ

🚫 నిజాం వైఖరి & కాంగ్రెస్ ప్రతిస్పందన:

26 జులై 1944 → నిజాం ఫర్మానా

"బ్రిటన్ ఒప్పందాల వల్ల సాధ్యం కాదు"

స్వామి రామానంద తీర్థ స్పందన:

- 👉 ప్రజాస్వామ్య కాలంలో ఇది హాస్యాస్పదం
- 👉 స్టేట్ కాంగ్రెస్ లక్ష్యం = బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వం. అందుకే పుట్టకముందే నిషేధం

స్టేట్ కాంగ్రెస్ 6 ప్రధాన డిమాండ్లు:

1. వాక్, పత్రికా, సభ స్వేచ్ఛ → పౌరహక్కులు
2. బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వాన్ని అధికారికంగా గుర్తించాలి
3. People's Convention నివేదిక ఆధారంగా పాలన
4. తాత్కాలిక రిజర్వేషన్లు (10 ఏళ్ళు):
   - ➢ ముస్లింలకు 15%
   - ➢ హరిజనులకు 33%
5. ఉద్యోగాలు → మత రిజర్వేషన్లు వద్దు. 👉 పబ్లిక్ సర్వీస్ కమిషన్ (PSC) ఏర్పాటు
6. మైనారిటీల సాంస్కృతిక, మత, PSC విద్యా హక్కులకు రక్షణ

⚠️ MIM వ్యతిరేకత & విఫల చర్చలు:

MIM బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వం → ముస్లిం ఔన్నత్యం తగ్గుతుందని భయం

నిజాం → నామమాత్రపు అధినేత అవుతాడనే ఆందోళన

ఐక్యతా ప్రయత్నాలు:

మందుముల నర్సింగరావు & నవాబ్ అలీ యావర్ జంగ్

కాశీనాథరావ్ వైద్య ప్రయత్నాలు కూడా విఫలం

🎯 మూల విషయం: 👉 సమస్య ఒప్పందాలు కాదు...

👉 "ప్రజల చేతుల్లో అధికారము" అన్న ఆలోచననే నిజాం వ్యతిరేకించాడు

Follow TelanganaWEB for more Learning & Revision.

మరింత నేర్చుకోవడానికి & పునర్విమర్శ కోసం TelanganaWEB ని అనుసరించండి.

బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వం – MIM పార్టీ వైఖరి

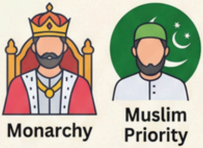

MIM లక్ష్యాలు & వాదనలు:

- రాచరిక వ్యవస్థ & ముస్లిం ప్రాధాన్యత కొనసాగాలి
- ప్రజాస్వామ్యం భావనలకు వ్యతిరేకత
- “ముస్లింలకు చారిత్రక ప్రాధాన్యత ఉంది” అనే వాదన
- బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వం = మెజారిటీ ఆధారిత వ్యవస్థ → అంగీకారం లేదు

‘అనల్ మాలిక్’ సిద్ధాంతం:

- అర్థం: “తామే పాలకులం”
- నిజాం → కేవలం సార్వభౌమత్వ ప్రతీక మాత్రమే
- అధికారాన్ని, ముస్లిం వర్గం చేతుల్లోనే ఉంచాలనే ధోరణి

కాంగ్రెస్ అభిప్రాయం:

- ఇది ప్రజాస్వామ్యం కాదు
- మత ఆధారిత ఆధిపత్యాన్ని కొనసాగించే ప్రయత్నం

కాంగ్రెస్ దీటైన ప్రతిస్పందన:

- “ముస్లిం ప్రాధాన్యత సిద్ధాంతం”ను పూర్తిగా తిరస్కారం

సంయుక్త ప్రకటన చేసిన నేతలు:

- మత విభేదాలు పెరుగుతాయని హెచ్చరిక

రామానంద తీర్థ vs ఖాసిం రజ్వీ:

ఖాసిం రజ్వీ ఆరోపణ:

- కాంగ్రెస్ = హిందూ రాజ్య స్థాపన లక్ష్యం

స్వామి రామానంద తీర్థ వివరణ:

- బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వం = హిందూ రాజ్యం కాదు
- కుల, మత భేదం లేకుండా అందరి అభ్యున్నతి లక్ష్యం

అసలు వైరుధ్యం:

- MIM → కేవలం 8% వర్గానికి అధికారాన్ని కాపాడాలని ప్రయత్నం
- కాంగ్రెస్ → మెజారిటీ ప్రజలకు పాలనలో భాగస్వామ్యం

విఫలమైన ఐక్యతా చర్చలు:

- ఎం. నర్సింగరావు & బహదూర్ యార్ జాగ్ జంగ్ మధ్య చర్చలు
- MIM వైఖరి మార్పుల వల్ల విఫలం

నిజాం వ్యూహం:

- ప్రజల దృష్టి మళ్లించేందుకు “నామమాత్రపు రాజ్యాంగ సంస్కరణలు” ప్రవేశపెట్టడం

మూల విషయం:

- పోరాటం మతం కోసం కాదు...
- “ప్రజాస్వామ్యం vs ఆధిపత్యం” మధ్య సంఘర్షణ

Follow TelanganaWEB for more Learning & Revision.

రాజ్యాంగ సంస్కడణలు – నిజాం ఎత్తుగడ

ఉద్దేశ్యం:
- 👉 ప్రజా ఉద్యమాలను తగ్గించడం
- 👉 "బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వం" డిమాండ్ నుంచి దృష్టి మళ్లించడం

తొలి శాసనసభ (1893)
- ➢ మొత్తం సభ్యులు: 21 మంది
- ➢ అధికారులు: 13 | అధికారేతరులు: 8
- ➢ ప్రజాప్రాతినిధ్యం → దాదాపు శూన్యం
- ➢ అధికారాలు → చాలా పరిమితం

కార్యనిర్వాహక మండలి (1919)
- 👉 "బాబే హుకుమాత్" గా ప్రసిద్ధి
- ➢ బ్రిటీష్ ఒత్తిడితో ఏర్పాటు
- ➢ సభ్యులు → ప్రభుత్వ నియామకం
- 👉 ప్రజల్ని మభ్యపెట్టే యంత్రాంగం మాత్రమే

అయ్యంగార్ కమిటీ నివేదిక
ఆగష్టు 31, 1938

నిజాం కుట్ర
బహదూర్ యార్ జంగ్‌ను ప్రభావితం చేసి విభేదాలు సృష్టింపు

👉 పరిషత్ బలహీనత → నివేదిక పట్టించుకోలేదు

అయ్యంగార్ కమిటీ సిఫార్సులు
శాసనసభ సభ్యులు:
- ➢ మొదట 70 → 1946లో 132 → తర్వాత 146

సర్ అలీ ఇమాం & బాలముకుంద్ కమిటీ (1918)
- ➢ బ్రిటీష్ ఒత్తిడితో సర్ అలీ ఇమాం ప్రధానిగా నియామకం
- ➢ బాలముకుంద్ కమిటీ → సంస్కరణల సూచనలు ఇచ్చింది
- 👉 నిజాం ప్రభుత్వం → నివేదికను నిర్లక్ష్యం
- 👉 ఫలితం: సంస్కరణలు అమలు కాలేదు

1935 చట్టం ప్రభావం & అయ్యంగార్ కమిటీ
బ్రిటీష్ ఇండియాలో కాంగ్రెస్ ప్రభుత్వాలు → ప్రజల్లో చైతన్యం

👉 నిజాం → సంస్కరణల నాటకం ప్రారంభం

హైదరాబాద్ ప్రజా పరిషత్
- ➢ అధ్యక్షుడు: మాడపాటి హనుమంతరావు
- ➢ సూచనలు ఇవ్వడానికి ఏర్పాటు

ప్రజల విమర్శలు
(1) శాసనసభకు కేవలం "సిఫారసు" హక్కులు మాత్రమే

(2) భౌగోళిక ప్రాతినిధ్యం కాకుండా → వృత్తి ప్రాతినిధ్యం

(3) "బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వం" అంశం పూర్తిగా పక్కన

(4) ఓటర్ల శాతం చాలా తక్కువ

(5) MIM వర్గాలకు రహస్య హామీలు

శీఘ్ర పఠనం (Quick Revision Table)

అంశం	ముఖ్యమైన వివరాలు
తొలి శాసనసభ (1893)	కేవలం 21 మంది సభ్యులు (ప్రజాప్రాతినిధ్యం శూన్యం)
సర్ అలీ ఇమాం	1918లో నియమింపబడ్డ ప్రధానమంత్రి (బాలముకుంద్ కమిటీ వేయించారు)
బాబే హుకుమాత్	1919లో ఏర్పడిన కార్యనిర్వాహక మండలి
అరవముదు అయ్యంగార్ కమిటీ	నిజాం నియమించిన సంస్కరణల సంఘం (నివేదిక: 1938 ఆగష్టు 31)
హైదరాబాద్ ప్రజా పరిషత్	మాడపాటి హనుమంతరావు అధ్యక్షతన ఏర్పడింది (సూచనల కోసం)
శాసనసభ్యుల సంఖ్య పెంపు	మొదట 70 → 1946లో 132 → ఎన్నికల నాటికి 146
విమర్శలకు ప్రధాన కారణం	"వృత్తి ప్రాతినిధ్యం" & "బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వం" అంశాన్ని పక్కన పెట్టడం

Follow TelanganaWEB for more Learning & Revision.

సంస్కరణలు – ప్రజాస్పందన & రాష్ట్ర అవతరణ దిశగా ముందడుగు

వివిధ వర్గాల స్పందన:

MIM ఆందోళన: సంస్కరణలు ముస్లిం ప్రయోజనాలకు వ్యతిరేకం → ప్రత్యక్ష చర్య హెచ్చరిక

మహ్మద్ అలీ జిన్నా జోక్యం: ముస్లిం హక్కులకు రక్షణతో పరిస్థితి సద్దుమణిగింది

స్టేట్ కాంగ్రెస్: బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వం స్పష్టమైన వ్యతిరేకత

రెండో ప్రపంచ యుద్ధం కారణంగా → అమలు వాయిదా

మహాత్మా గాంధీ:
- "ఇవి పురోగతి కాదు, తిరోగమనం... రద్దు చేయడమే మేలు"
- "ప్రజాస్వామ్య వ్యతిరేక సంస్కరణలు"

జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ:
- "భూస్వామ్య, వెనుకబడిన తత్వానికి అద్దం"

ఎం.ఏ. జిన్నా:
- "ప్రజా ప్రగతికి ఉపయోగకరం"

1946 ఎన్నికల బహిష్కరణ:

- అన్ని పార్టీలు + స్టేట్ కాంగ్రెస్ → ఎన్నికల బహిష్కరణ
- నిజాం ప్రభుత్వం → తన అనుకూల వర్గాలతో ఎన్నికలు నిర్వహణ
- Assembly inauguration → ఫిబ్రవరి 17, 1947

వాస్తవం: సంస్కరణలు = బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వానికి దారి కాదు

నిషేధం ఎత్తివేత – ప్రజాస్వామ్య విజయం:

- AISPC
- కనో వణట్ల → ప్రల్ శరారం

- స్వామి రామానంద తీర్థ → ప్రభుత్వ షరతులు తిరస్కారం

మార్చి 21, 1946 → నిషేధం ఎత్తివేతకు అంగీకారం

జులై 3, 1946 → స్టేట్ కాంగ్రెస్‌పై నిషేధం పూర్తిగా తొలగింపు

తుది ఫలితం:

- ప్రజాస్వామ్య శక్తుల విజయం
- హైదరాబాద్‌లో నియంతృత్వానికి పెద్ద దెబ్బ
- భవిష్యత్ "విలీనోద్యమానికి" బలమైన పునాది

హైదరాబాద్ సంస్థానంలో విలీనోద్యమం – చారిత్రక పోరాటం

🌍 జాతీయ పరిణామాలు & సంస్థానాల వైఖరి:

- 🚩 క్విట్ ఇండియా ఉద్యమం + రెండో ప్రపంచ యుద్ధం → బ్రిటీష్ వెళ్లాల్సిన పరిస్థితి
- 📅 లార్డ్ అట్లీ ప్రకటన: 1948 జూన్ నాటికి బ్రిటీష్ పాలన ముగింపు
- 🏛 క్యాబినెట్ మిషన్ ప్లాన్: ఒకే భారత యూనియన్ భావన
- 🇵🇰 ముస్లిం లీగ్ → రాజ్యాంగ సభ బహిష్కరణ
- 👨‍💼 ఛాంబర్ ఆఫ్ ప్రిన్సెస్ అధ్యక్షుడు భూపాల్ నవాబు → మాట మార్చి మౌనం
- ట్రావెన్కోర్ → స్వతంత్రంగా ఉంటామని ప్రకటన

👑 నిజాం పగటి కలలు & నిర్ణయం:

- "Faithful Ally" అయిన నిజాం → స్వతంత్ర రాజ్యం కల
- 📅 26 జులై 1944 → బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వం అసాధ్యం (ఫర్మానా)
- 🤝 ఛత్తారీ నవాబు బృందం → క్యాబినెట్ మిషన్‌తో చర్చలు
- ⚠️ తుది నిర్ణయం: 👉 భారత యూనియన్‌లో విలీనం కాదు,
  👉 "స్వతంత్రంగా ఉంటాను" అని నిజాం ప్రకటన

⚠️ MIM విపరీత డిమాండ్లు:

- హైదరాబాద్ స్వతంత్ర దేశంగా ఉండాలి
- 👉 బేరారు + ఉత్తర సర్కారు జిల్లాలు తిరిగి కావాలి
- 👉 మత దురహంకార ధోరణి స్పష్టం

🚨 వైస్రాయ్ చారిత్రక హెచ్చరిక (26 జులై 1947):

- హైదరాబాద్ పరిస్థితులు విషమిస్తున్నాయి
- 👉 ప్రజాస్వామ్య వ్యతిరేక శక్తులకు నిజాం మద్దతు
- 👉 దేశ నడిబొడ్డున స్వతంత్ర దేశం అసాధ్యం
- 🔥 కీలక హెచ్చరిక: 👉 ప్రజల అభిప్రాయాన్ని నిర్లక్ష్యం చేస్తే,
  👉 **భారీ తిరుగుబాటు** తప్పదు

✊ ప్రజల పోరాటం: స్టేట్ కాంగ్రెస్ నాయకత్వంలో

- 👉 భారత యూనియన్‌లో విలీనం డిమాండ్
- 👉 రాజ్యాంగ సభలో పాల్గొనాలి

🎯 తుది సారాంశం:

- 👉 నిజాం స్వతంత్ర కలలు vs ప్రజల విలీనోద్యమం
- 👉 చివరికి ప్రజల పోరాటమే చరిత్రను మార్చింది

Follow TelanganaWEB for more Learning & Revision.

హైదరాబాద్ స్టేట్ కాంగ్రెస్ మహాసభ – చారిత్రక ఘట్టం (1947)

నిషేధం ఎత్తివేత & మహాసభ వివరాలు:

- 8 సంవత్సరాల నిషేధం తర్వాత
- జూన్ 3, 1946 → కాంగ్రెస్‌పై నిషేధం తొలగింపు
- ప్రదేశం: ముషీరాబాద్ మైదానం, హైదరాబాద్
- తేదీలు: జూన్ 16, 17, 18 – 1947
- లక్షలాది మంది హాజరు → మహాసభ ఘన విజయం

సభలో మార్మోగిన నినాదాలు:

- "స్టేట్ కాంగ్రెస్ జిందాబాద్"
- "మహాత్మా గాంధీకి జై"
- "హైదరాబాద్ భారత యూనియన్‌లో విలీనం కావాలి" (ప్రధాన డిమాండ్)

స్వామి రామానంద తీర్థ అధ్యక్షోపన్యాసం:

- స్వదేశీ సంస్థాన ప్రజలు → భారత జాతీయ భావానికి కృతజ్ఞులు
- ప్రజలు → ప్రజాస్వామ్య దేశవాసులుగా ఎదగడానికి అవకాశం
- భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ పోరాటం వల్ల బ్రిటీష్ సామ్రాజ్యవాదం పతనం

సార్వభౌమత్వం ప్రకటన:

- స్వాతంత్ర్యంతో → సంస్థాన ప్రజలపై ఉన్న అడ్డంకులు తొలగింపు
- ప్రజలే అసలు అధికారం (సర్వాధికార గుర్తింపు)
- ప్రజలకు పౌర హక్కుల సాధనకు మార్గం

తుది సందేశం:

- "హైదరాబాద్ భారత యూనియన్‌లో విలీనం కావాలి"
- ప్రజల సంకల్పం స్పష్టంగా ప్రకటించిన మహాసభ

🎉, Follow TelanganaWEB for more Learning & Revision. Use beautiful colors also
, మరింత నేర్చుకోవడం మరియు పునర్విమర్శ కోసం TelanganaWEB ని అనుసరించండి

విలీన ఉద్యమానికి సంసిద్ధత – కాంగ్రెస్ వ్యూహరచన

వెద్యమ స్ఫూర్తి & స్వామీజీ పాత్ర

స్వద్కటే రాముండ్ విలీనోద్యమాన్ని సాచంతుక అత్యీలిఖిన నున హైదరాబాద్ యెు.

- మహాసభ తర్వాత ప్రజలు ఉద్యమానికి సిద్ధం

👉 స్వామి రామానంద తీర్థ → హైదరాబాద్ నేలపై అంతిమ పోరాటం సంకల్పం

- లౌకిక, జాతీయ దృక్కథంతో ఉద్యమం

👉 మద్రాసు, బొంబాయి, మధ్యప్రదేశ్ (C.P) కాంగ్రెస్ నాయకుల మద్దతు కోరడం

విస్తృత పర్యటనలు & మద్దతు

- మధ్యప్రాంతం, మహారాష్ట్ర, ఆంధ్ర, బీహార్ ప్రాంతాల్లో పర్యటనలు

👉 హైదరాబాద్ పరిస్థి దేశవ్యాప్తంగా తెలియజేశారు

జాతీయ నాయకుల మద్దతు

👉 సోషలిస్టు & జాతీయ శక్తుల మద్దతు పొందడం

సంస్థాగత ఏర్పాట్లు

👉 వర్కింగ్ కమిటీ & కార్యాచరణ కమిటీ ఏర్పాటు

మూడు ప్రాంతాలకు (తెలుగు, మరాఠీ, కన్నడ) ప్రత్యేక బాధ్యతలు

వ్యూహాత్మక నిర్ణయాలు & ప్రధాన కేంద్రాలు

- సంస్థానంలో సమావేశాలు → అరెస్టుల ప్రమాదం

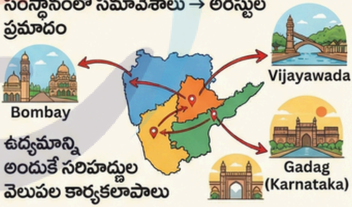

- ఉద్యమాన్ని
- అందుకే సరిహద్దుల వెలుపల కార్యకలాపాలు

పోరాట శక్తి

⚔ పోరాట శక్తి:

- ఆయుధాలు లేవు
- వనరులు లేవు

👉 ఒక్కటే ఆయుధం: "స్వేచ్ఛాకాంక్ష"

తుది సారాంశం

ఇవే హైదరాబాద్ విలీనోద్యమానికి బలమైన పునాది

జాయిన్ ఇండియన్ యూనియన్ ఉద్యమం – ఆర్థిక బహిష్కరణ (1947)

ఉద్యమ పిలుపు & ఆగస్టు 7

- ఆగస్టు 7, 1947 → "ఇండియన్ యూనియన్‌లో చేరాలి" దినం
- ప్రజలు → నల్ల బ్యాడ్జీలు ధరించి నిరసనలు
- భారీ ఊరేగింపులు (స్వామి రామానంద తీర్థ నాయకత్వం)
- బంద్: పాఠశాలలు, కళాశాలలు, కర్మాగారాలు మూసివేత
- పోలీసులు లారీఛార్జి, అరెస్టులు

సరిహద్దు శిబిరాలు & జెండా ఆవిష్కరణ

- సంస్థానం వెలుపల శిబిరాలు → నిజాం దమనకాండకు ప్రతిఘటన
- నిర్వాహకులు: పి.వి. నర్సింహారావు, కె.వి. నర్సింగరావు, కోదాటి నారాయణరావు,

చారిత్రక ఘట్టం

- ఆగస్టు 15, 1947 | ఉదయం 10గం
- సుల్తాన్ బజార్, హైదరాబాద్
- మోతీలాల్ మంత్రి జాతీయ జెండా ఎగురవేత

అరెస్టులు

- స్వామీజీ, జి.ఎస్. మెల్కోటే, కృష్ణాచారి జోషి, జమలాపురం కేశవరావు

ఆర్థిక బహిష్కరణ – నిజాం ఆదాయంపై దెబ్బ

- భూమిశిస్తు: పటేల్, పట్వారీలు రాజీనామాలు → వసూళ్లు ఆగిపోవడం
- ఆబ్కారీ (Excise): ఆదిలాబాద్, కరీంనగర్‌లో లక్షలాది ఈత, తాటి, ఇప్ప చెట్ల నరికివేత
- కరోడ్ గిరి (Customs): చెక్‌పోస్టులు ధ్వంసం, రికార్డులు తగులబెట్టడం
- లెవీ ధాన్యం: రైతులు బలవంతపు ధాన్యం ఇవ్వడానికి నిరాకరణ

ప్రభుత్వ భయం & చర్చలు

సహాయ నిరాకరణతో ప్రభుత్వం స్తంభనం

నిజాం → నాయకుల విడుదల, చర్చల ప్రయత్నం

స్వామీజీ తుది నిర్ణయం

- బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వం + భారత యూనియన్‌లో విలీనం తప్పనిసరి
- లక్ష్యం సాధించే వరకు పోరాటం కొనసాగింపు

తుది సారాంశం

- నినాదాలు మాత్రమే కాదు...
- ఆర్థిక బహిష్కరణతో నిజాం పునాదులు కదిలించిన ఉద్యమం

Follow TelanganaWEB for more Learning & Revision.

జాతీయ పతాక ఆవిష్కరణలు – అరెస్టులు (1947)

నిజాం ఫర్మానా & నిషేధం:

భారత స్వాతంత్ర్యానికి ముందు → నిజాం 'ఆజాద్ హైదరాబాద్' (స్వతంత్ర) ప్రకటన; జాతీయ పతాకం ఎగురవేయడం నేరమని ఫర్మానా జారీ; నిజాం బిటిఇష్ వారి పరోక్ష మద్దతుతో తన పట్టు కోసం ప్రయత్నించారు. ంర్ వరూను

ప్రజల తిరుగుబాటు & దేశభక్తి:

- పోలీసులు, సైన్యం మరియు రజాకార్లు గుండ్ల వర్షం కురిపించారు
- అయినా ప్రజలు వెనక్కి తగ్గలేదు; ప్రాణాలను
- లెక్కచేయకుండా జాతీయ పతాకాలను ఎగురవేశారు;
- అసమాన దేశభక్తి మరియు పోరాట స్ఫూర్తి ప్రదర్శించారు.

స్టేట్ కాంగ్రెస్ పిలుపు:

హైదరాబాద్ ప్రభుత్వంపై పోరాటానికి స్టేట్ కాంగ్రెస్ పిలుపు స్వాతంత్ర్య దినోత్సవం రోజున హైదరాబాద్‌ను భారత యూనియన్‌లో కలపాలని డిమాండ్; తిరుగులేని దీక్షతో ఉద్యమం.

నిజాం దుస్థితి:

- ప్రజల సహాయ నిరాకరణ → ప్రభుత్వ యంత్రాంగం స్తంభనం
- యూనియన్‌లో విలీనం కావడం ఇష్టం లేక నిజాం ఆందోళన
- ఎం.ఐ.ఎం (MIM) తీవ్ర వ్యతిరేకత.

అధికారం ఎవరి చేతిలో?

భారత యూనియన్‌తో రాజీ మరియు ఒప్పందం చేసుకోవడం

అయితే... ఈ నిర్ణయం ఎం.ఐ.ఎం అనుమతిపై ఆధారపడింది (లేదు) నిజాం వారు కీలుబొమ్మగా మారారు

తుది సారాంశం:

నిషేధాలు, గుండ్ల వర్షం మరియు అరెస్టుల మధ్య ప్రజల దేశభక్తి గెలిచింది; నిజాం పాలన పూర్తిగా బలహీనపడింది మరియు పతనానికి చేరింది; హైదరాబాద్ విముక్తి దిశగా గొప్ప అడుగు.

Follow TelanganaWEB for more Learning & Revision

ఇత్తెహాదుల్ ముస్లిమీన్ (MIM) – పూర్వాపరాలు & పరిణామం

స్థాపన & తొలి దశ (1927–1937)

- 1927లో స్థాపన → ప్రారంభంలో ముస్లిం సాంస్కృతిక సంస్థ
- నాయకుడు: బహదూర్ యార్ జంగ్
- రాజకీయాలకు దూరంగా, 1937 వరకు స్తబ్దత

రాజకీయ ప్రవేశం & సిద్ధాంతం (1937 తర్వాత)

- ప్రజా ఉద్యమాలను "హిందూ ఉద్యమాలు"గా వక్రీకరణ
- హైదరాబాద్ = ముస్లింల సమష్టి ఆస్తి
- నిజాం = కేవలం ప్రతీక

"అనల్ మాలిక్" సిద్ధాంతం

- "మనమే పాలకులం"
- ముస్లిమేతరులు → విధేయతతో ఉండాలి
- బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వానికి తీవ్ర వ్యతిరేకత

బహదూర్ యార్ జంగ్ శకం

- 1939–40 → పార్టీ ప్రభావం పెరుగుద
- నిజాంనే హెచ్చరించే స్థాయి
- ముస్లిం ప్రాధాన్యత ఉంటేనే సంస్కరణలు

రజాకార్ల ఏర్పాటు & ఖాసిం రజ్వీ

- 1940 → రజాకార్ల ఆలోచన (మహ్మద్ హసన్)
- 1946 → ఖాసిం రజ్వీ అధ్యక్షుడు
- జులై 1947 → సైనిక శిక్షణ ప్రారంభం
- రజాకార్లు = ప్రైవేట్ సైన్యం
- హైదరాబాద్‌లో భయానక పాలన ప్రారంభం

కమ్యూనిస్టుల పోరాటం

- కామ్రేడ్స్ అసోసియేషన్ → వెట్టిచాకిరీ, బేగారీ వ్యతిరేక పోరాటం
- 1944 → భూస్వామ్య వ్యతిరేక ఉద్యమం ప్రారంభం
- 1946 → భువనగిరి, జనగాం ప్రాంతాల్లో ఉధృతి

ప్రారంభ ఐక్యత

- కమ్యూనిస్టులు + స్టేట్ కాంగ్రెస్ → కలిసి పోరాటం
- తర్వాత ఐక్యత విచ్ఛిన్నం

ప్రజల దయనీయ స్థితి

- పగలు → రజాకార్ల దాడులు
- రాత్రి → సాయుధ కమ్యూనిస్టుల చర్యలు
- మధ్యలో సామాన్య ప్రజలు తీవ్ర ఇబ్బందులు

తుది సారాంశం

- సాంస్కృతిక సంస్థగా ప్రారంభమైన MIM
- చివరకు తీవ్రవాద శక్తిగా మారి
- ప్రజాస్వామ్య ఉద్యమాలకు ప్రధాన అడ్డంకిగా మారింది

Follow **TelanganaWEB** for more Learning & Revision.

యథాతథ ఒప్పందం (Standstill Agreement) – 1947

నిజాం భ్రమలు & విలీన వ్యతిరేకత:

- ఆస్థాన విదూషకుల పొగడ్డలు → అహంభావం పెరుగుదల
- సర్ వాల్టర్ మాంక్టిన్ సలహాదారు
- మహ్మద్ అలీ జిన్నా మాయమాటలు → 'ప్రపంచ ముస్లింల మద్దతు'
- హైదరాబాద్‌ను స్వతంత్రంగా ఉంచాలనే నిర్ణయం

నిజాం వాదనలు & భారత సడలింపు:

- ఆగస్టు 8, 1947 → వైస్రాయ్‌కు లేఖ
- సెప్టెంబర్ 18, 1947 → 'విలీనం తప్ప ఏ సంబంధానికైనా సిద్ధం'
- భారత ప్రభుత్వం → Instrument of Accession లేకుండా
- కేవలం Standstill Agreementకు అంగీకారం

రాజకీయ నాటకం & రజాకార్ల దౌర్జన్యం:

- తొలి బృందం: ఛత్తారీ నవాబు నాయకత్వం
- అక్టోబర్ 18 → ముసాయిదా సిద్ధం

రజాకార్ల అడ్డగింత:

ప్రతినిధుల ఇళ్లపై దాడులు → ఢిల్లీ ప్రయాణం అడ్డుకోవడం

మార్పులు:

- ఛత్తారీ రాజీనామా
- రి లాయక్ అలీ
- మీర్ లాయక్ అలీ కొత్త ప్రధాని
- కొత్త బృందం ఢిల్లీ చర్చలు

యథాతథ ఒప్పందం ముఖ్యాంశాలు:

- నవంబర్ 29, 1947 భారత్ – హైదరాబాద్ = సమాన హోదా
- రక్షణ, విదేశీ వ్యవహారాలు, రవాణా → యథాతథ స్థితి
- భారత సైన్యం → హైదరాబాద్‌లో ఉండకూడదు
- ఇరు పక్షాలు → ఏజెంట్ల నియామకం
- వివాదాలు → మధ్యవర్తిత్వం ద్వారా పరిష్కారం
- కాలపరిమితి: 1 సంవత్సరం

మౌంట్‌బాటన్ వ్యూహం: భారత ప్రభుత్వం తరఫున కీలక పాత్ర

- నిజాంకు తాత్కాలిక 'స్వతంత్ర హోదా' అనుభవం

తుది సారాంశం:

- ఇది అసలు పరిష్కారం కాదు...
- విలీనాన్ని వాయిదా వేసిన తాత్కాలిక ఒప్పందం మాత్రమే

Follow **TelanganaWEB** for more Learning & Revision.

🟥 యథాతథ ఒప్పందం – పత్రికలు & నాయకుల ప్రతిస్పందనలు

👑 పత్రికల తీవ్ర విమర్శలు:

📰 ఫ్రీ ప్రెస్ జర్నల్:
- 👉 ప్రజలను నిజాం దయాదాక్షిణ్యాలపై వదిలేసింది
- 👉 'మ్యూనిచ్ ఒప్పందం పునరావృతం'

📰 ఆంధ్రప్రభ:
- 👉 ఈ 1 సంవత్సరం కాలాన్ని నిజాం కుట్రలకు వినియోగిస్తాడు

📰 మాతృభూమి (మద్రాసు):
- 👉 'మ్యూనిచ్ బిట్రాయల్'
- 👉 ప్రజలను రజాకార్ల చేతుల్లోకి నెట్టివేసిన ఒప్పందం

📜 జాతీయ నాయకుల స్పందన:

జయప్రకాశ్ నారాయణ్:
- 👉 'హైదరాబాద్‌కు ఉచితంగా 1 సంవత్సరం గడువు ఇచ్చారు'

⚠️ ప్రధాన విమర్శ:
- 👉 ఒప్పందంలో
- 👉 విలీనం గురించి ప్రస్తావన లేదు

ఛత్తా ప్రజాస్వామ్యీకరణ మీర్ లాయక్ అలీ కొత్త ప్రధాని
రి లాయక్ అలీ 👉 కొత్త బృందం ఢిల్లీ చర్చలు

⚔️ MIM & అతివాద శక్తుల వ్యతిరేకత:

- 👉 ఇత్తెహాదుల్ పార్టీ → భారత్‌కు 3 అంశాలపై అధికారం ఇవ్వడం వ్యతిరేకం (రక్షణ, విదేశీ వ్యవహారాలు, కమ్యూనికేషన్స్)
- 👉 'హైదరాబాద్ = స్వతంత్ర దేశం' అనే వాదన
- 🔥 ఖాసిం రజ్వీ హెచ్చరిక:
- 👉 'ఈ ఒప్పందంపై సంతకం = హైదరాబాద్‌కు అంతం'
- 👉 నిజాంనే నేరుగా హెచ్చరించాడు

🎯 **మౌంట్‌బాటన్ వ్యూహం:** పత్రికలు→ 'మ్యూనిచ్ ద్రోహం' అన్నారు
- 👉 మరోవైపు MIM → భారత్ జోక్యం వ్యతిరేకించింది

🎯 తుది సారాంశం:
- 👉 అంటే...
- 👉 ఈ ఒప్పందం అన్ని వర్గాలకు అసంతృప్తిని కలిగించింది

రజాకార్ల ఆగడాలు & సర్దార్ పటేల్ ఉక్కు సంకల్పం

1. రజాకార్ల పైశాచిక కృత్యాలు

- పోలీసులు + స్థానిక ముస్లిం రౌడీలు + కాందిశీకులు కుమ్మక్కై గ్రామాలపై దాడులు
- బైరాన్‌పల్లి, రేణికుంట, రాయికోడు, మాచిరెడ్డిపల్లి → దారుణాలకు కేంద్రాలు
- బీబీనగర్: ఖాసిం రజ్వీకి నిజాం విందు → మహిళల అవమానాలు, దోపిడీలు

- మొత్తం హైదరాబాద్ సంస్థానం → జైలు & అగ్నిగోళం

2. ఖాసిం రజ్వీ ప్రగల్భాలు & షోయబుల్లాఖాన్ హత్య

రజ్వీ ప్రకటన:

- "నెహ్రూ, పటేల్‌లను బంధించి నిజాం కాళ్లపై వేస్తాం"
- "ఎర్రకోటపై ఆసఫియా పతాకం ఎగురవేస్తాం"

షోయబుల్లాఖాన్:

- పత్రిక: ఇమ్రోజ్ (Imroze)
- తేదీ: 1948 ఆగస్టు 21
- కారణం: రజాకార్లపై విమర్శలు
- ఫలితం: దారుణ హత్య

3. సర్దార్ పటేల్ ఎంట్రీ

- మౌంట్‌బాటన్, మాంక్టన్ వెళ్లిపోవడంతో మార్గం సుగమం (1948 జూన్ 21)
- పటేల్ హెచ్చరిక:

పటేల్ హెచ్చరిక:

"హైదరాబాద్ స్వతంత్రం అసాధ్యం"
"భారత ఐక్యతకు భంగం అనుమతించం"
"జునాగఢ్‌కు పట్టిన గతే పడుతుంది"

4. నిజాం విదేశీ సహాయం ప్రయత్నాలు (విఫలం)

FAILURE

- బ్రిటిష్ ప్రధాని అట్లీ → చర్చల ద్వారా పరిష్కారం సూచన
- అమెరికా అధ్యక్షుడు → మధ్యవర్తిత్వం తిరస్కరణ

FAILURE

- ఐక్యరాజ్య సమితి (UNO) → సమస్యను అంతర్జాతీయం చేశాడు

5. సైనిక చర్య (Police Action) నిర్ణయం

- నిర్ణయం: 1948 సెప్టెంబర్ 9
- తుది హెచ్చరిక: 1948 సెప్టెంబర్ 10
- కారణం: రాష్ట్రంలో శాంతిభద్రతల పూర్తిస్థాయి పతనం

Follow TelanganaWEB for more Learning & Revision.

ఏజెంట్ జనరల్ నియామకం & నిజాం కుట్రలు (1947–48)

కె.ఎం. మున్షీ నియామకం:

- భారత ప్రభుత్వ ప్రతినిధిగా (Agent General) నియామకం
  లక్ష్యం: యథాతథ ఒప్పందం అమలు పర్యవేక్షణ
- గాంధీ, పటేల్ సూచనలతో బాధ్యత స్వీకరణ

ప్రధాన కర్తవ్యం: ఒప్పందం అమలు

- 1948 మార్చి నాటికి శాశ్వత పరిష్కారం

ఒప్పందం "మృతాక్షరం" – నిజాం కుట్రలు:

- ఒప్పందాన్ని పక్కన పెట్టి రహస్య ప్రణాళికలు
- హైదరాబాద్‌ను స్వతంత్ర దేశంగా మార్చే ప్రయత్నం

ఆయుధ సమీకరణ:

విదేశాల నుంచి కొనుగోలు:
- ఇంగ్లండ్, చెకోస్లోవేకియా

స్మగ్లింగ్:
- సిడ్నీ కాటన్ ద్వారా విమానాల్లో ఆయుధాలు

పాకిస్తాన్‌తో కుమ్మక్కు:

- వ్యూహాలు, సలహాలు → పాకిస్తాన్ నుంచి
- పెద్ద మొత్తంలో అప్పులు కూడా ఇచ్చాడు

భారత ఉదాసీనత:

- గవర్నర్ జనరల్ లార్డ్ మౌంట్‌బాటన్ పాత్ర
- నిజాం సలహాదారు వాల్టర్ మాంక్టన్ ప్రభావం

విమర్శలు: నిజాం “స్వతంత్ర ప్రతిపత్తి”
లోపాయికారిజణకారీ ప్రయత్నాలు

ఖాసిం రజ్వీ తీవ్రవాద వైఖరి

వైఫల్యం కారణం:

- ఒప్పందాలు ఫలించలేదు

తుది సారాంశం:

- భారతం → ఒప్పందం అమలు చేయాలనుకుంది
- నిజాం → అదే ఒప్పందాన్ని ఆయుధ సమీకరణకు వాడుకున్నాడు
- ఇదే తరువాతి ఘట్టాలకు పునాది

Follow **TelanganaWEB** for more Learning & Revision.

‘పోలీసు చర్య - హైదరాబాద్ పై ఆపరేషన్ పోలో’

ఓవర్‌వ్యూ

1948 సెప్టెంబర్ 13న ప్రారంభమైన భారత సైన్యాల ‘ఆపరేషన్ పోలో’ (పోలీసు చర్య) కేవలం ఐదు రోజుల్లోనే నిజాం నిరంకుశ పాలనకు చరమగీతం పాడింది. మేజర్ జనరల్ జె.ఎన్. చౌదరి నాయకత్వంలో అప్రతిహతంగా సాగిన ఈ సైనిక చర్యతో.. రెండు శతాబ్దాల ఆసఫ్‌జాహీల పాలన అంతమై, హైదరాబాద్ సంస్థానం భారత యూనియన్‌లో సగర్వంగా విలీనమైన చారిత్రక ఘట్టం ఇది.

1. ఆపరేషన్ ఆరంభం & నామకరణం

- **ప్రారంభ తేదీ:** ఎట్టకేలకు హైదరాబాద్‌పై భారత సేనల విజయయాత్ర 1948 సెప్టెంబర్ 13న ఆరంభమైంది.
- **నామకరణం:** అప్పటి భారత గవర్నర్ జనరల్ సి. రాజగోపాలాచారి దీనికి సున్నితంగా "పోలీసు చర్య" (Police Action) అని నామకరణం చేశారు.
- **సైనిక పరిభాష:** సైనిక పరిభాషలో (మిలిటరీ కోడ్‌లో) దీనిని "ఆపరేషన్ పోలో" (Operation Polo) అని పిలిచారు.

2. ముప్పేట దాడి & శరవేగంగా విజయం

- **చుట్టుముట్టిన సైన్యం:** భారత సైన్యాలు నలువైపుల నుంచి హైదరాబాద్ సంస్థానాన్ని చుట్టుముట్టాయి.
- **ఐదు రోజులకే దాసోహం:** పెద్ద ప్రతిఘటన ఏమీ లేకుండానే అప్రతితంగా విజయభేరి మోగిస్తూ భారత సైన్యం ముందుకు సాగడంతో.. కేవలం ఐదు (5) రోజుల్లోనే హైదరాబాద్ సైన్యాలు భారత సైన్యాలకు దాసోహం (లొంగిపోయాయి) అయ్యాయి.

3. చారిత్రాత్మక లొంగుబాటు (సెప్టెంబర్ 18, 1948)

- **ఆసఫియా పతాకం అవనతం:** 1948 సెప్టెంబర్ 18న నిజాం రాజరికానికి ప్రతీక అయిన ఆసఫియా పతాకాన్ని అవనతం (దించివేసి) చేశారు.
- **లొంగుబాటు స్వీకరణ:** హైదరాబాద్ సైన్యాధిపతి ఎస్.ఏ.ఎల్. ఎడ్రూస్ (S.A.L. Edroos) తన లొంగుబాటును అధికారికంగా ఒప్పుకున్నాడు. భారత సైన్యాధికారి మేజర్ జనరల్ జె.ఎన్. చౌదరి ఈ లొంగుబాటును స్వీకరించారు.
- **విజయ ప్రవేశం:** సంస్థాన ప్రజల జయజయ ధ్వానాల మధ్య జె.ఎన్. చౌదరి నాయకత్వంలోని సేనలు హైదరాబాద్ నగరంలోకి గర్వంగా ప్రవేశించాయి.

4. నాయకుల విడుదల & కాంగ్రెస్ లక్ష్య సాధన

- **స్వామీజీ విడుదల:** ఈ కల్లోల పరిస్థితులలో స్వామి రామానంద తీర్థ మాత్రమే హైదరాబాద్‌కు సహాయపడగలడంటూ నిజాం.. వెంటనే ఆయనను జైలు నుంచి విడుదల చేయవలసిందిగా ఆజ్ఞాపించాడు.
- **లక్ష్యాలు నెరవేరాయి:** ఆపరేషన్ పోలో విజయంతో స్టేట్ కాంగ్రెస్ నిర్దేశించుకున్న రెండు ప్రధాన లక్ష్యాలు (1. బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వ స్థాపన, 2. ఇండియన్ యూనియన్‌లో విలీనం) సంపూర్ణంగా నెరవేరాయి. స్వామీజీ నాయకత్వం కృత్యమైంది.

5. ఆసస్‌జాహీ వంశ పతనం & పాలకుల దుస్థితి

- ఈ చర్యతో రెండు శతాబ్దాల (200 ఏళ్ల) కిందట ప్రారంభమైన ఆసస్‌జాహీల (నిజాంల) నిరంకుశ పాలన శాశ్వతంగా అంతమైంది.
- **ప్రధానమంత్రి మీర్ లాయక్ అలీ:** భయంతో పాకిస్తాన్‌కు పారిపోయాడు.
- **ఖాసిం రజ్వీ:** జైలు పాలయ్యాడు. 1959లో జైలు నుంచి విడుదలైన అనంతరం అతను కూడా పాకిస్తాన్ వెళ్లిపోయి, కొన్ని సంవత్సరాల తర్వాత కాలగర్భంలో కలిసిపోయాడు.

Follow TelanganaWEB for more Learning & Revision.

జె.ఎన్. చౌదరి (మిలిటరీ) & ఎం.కె. వెల్లోడి (పౌర) ప్రభుత్వాలు

సైనిక పాలన నుంచి ప్రజాస్వామ్యానికి – హైదరాబాద్ చారిత్రక మార్పు!

ఓవర్‌వ్యూ

- ఆపరేషన్ పోలో తర్వాత హైదరాబాద్ → సైనిక పాలన నుండి ప్రజాస్వామ్యానికి మార్పు దశ
- జె.ఎన్. చౌదరి → సైనిక పాలన
- ఎం.కె. వెల్లోడి → పౌర ప్రభుత్వం
- ముఖ్య ఫలితం → జాగీర్ల రద్దు + పరిపాలనా సంస్కరణలు

1. జె.ఎన్. చౌదరి సైనిక పాలన (1948)

- నియామకం: మేజర్ జనరల్ జె.ఎన్. చౌదరి → మిలిటరీ గవర్నర్
- నిజాం → నామమాత్రపు అధినేత

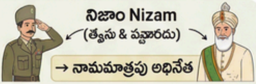

పరిపాలన విభజన (1948 అక్టోబర్)

- జె.ఎన్. చౌదరి → సైన్యం, పోలీస్, రహదారులు
- డి.ఎస్. బఖలే → రాజకీయ, హోం, రైల్వే
- నవాబ్ జైన్ యార్ జంగ్ → ఆర్థిక, రెవెన్యూ, పరిశ్రమ

ముఖ్య చర్యలు

- 1948 డిసెంబర్ 6 → పాత శాసనసభ రద్దు, ఓటర్ల జాబితా తయారీ ప్రారంభం
- 1949 నవంబర్ → భారత రాజ్యాంగం అమలు (నిజాం ఫర్మానా)

2. ఎం.కె. వెల్లోడి పౌర ప్రభుత్వం (1949)

- నేపథ్యం: స్టేట్ కాంగ్రెస్ ఒత్తిడి
- నియామకం: ఎం.కె. వెల్లోడి → ముఖ్యమంత్రి
- అమలు: 1949 డిసెంబర్ 1 → సైనిక పాలన ముగింపు

మంత్రివర్గం

- బూర్గుల రామకృష్ణారావు
- వి.బి. రాజు
- పూల్‌చంద్ గాంధీ

3. కీలక సంస్కరణలు & సంక్షేమం

- పునరావాసం → అల్లర్ల బాధితులకు సహాయం
- భూసంస్కరణలు: సర్ఫేఖాస్ భూములు ప్రభుత్వాధీనం; జాగీర్లు, పాయిగాలు రద్దు
- పరిపాలనా సంస్కరణలు → సెక్రటేరియట్ ప్రక్షాళన
- మాతృభాషలో విద్య → ఉర్దూ ఆధిపత్యం తగ్గింపు

4. నిజాం ఒప్పందం (1950)

తేదీ: 1950 జనవరి 25

- **రాజాభరణం (Privy Purse)**: సంవత్సరానికి ₹50 లక్షలు (జీవితాంతం)
- **హక్కులు**: వ్యక్తిగత ఆస్తులు & ఆభరణాలు → నిజాంకే; పాత బిరుదులు కొనసాగింపు
- **రాజ్‌ప్రముఖ్ హోదా**: 1950 జనవరి 26 → నిజాం రాజ్‌ప్రముఖ్‌గా ప్రమాణం

5. ప్రజాస్వామ్య ఎన్నికలు & నిజాం శకం ముగింపు

- 1952 మార్చి 23 → తొలి శాసనసభ ప్రారంభం
- 1956 → ఆంధ్రప్రదేశ్ అవతరణ → రాజ్‌ప్రముఖ్ వ్యవస్థ రద్దు
- కింగ్ కోఠి ప్యాలెస్ → నిజాం విశ్రాంత జీవితం
- 1967 ఫిబ్రవరి 24 → నిజాం మరణం
- ముగింపు → ఆసఫ్‌జాహీ వంశ పాలనకు చరమగీతం

Follow TelanganaWEB for more Learning & Revision. using beautiful colors.

జె.ఎన్. చౌదరి (మిలిటరీ) & ఎం.కె. వెల్లోడి (పౌర) ప్రభుత్వాలు

సైనిక పాలన నుంచి ప్రజాస్వామ్యానికి – హైదరాబాద్ చారిత్రక మార్పు!

ఓవర్‌వ్యూ

- ఆపరేషన్ పోలో తర్వాత హైదరాబాద్ → సైనిక పాలన నుండి ప్రజాస్వామ్యానికి మార్పు దశ
- జె.ఎన్. చౌదరి → సైనిక పాలన
- ఎం.కె. వెల్లోడి → పౌర ప్రభుత్వం
- ముఖ్య ఫలితం → జాగీర్ల రద్దు + పరిపాలనా సంస్కరణలు

1. జె.ఎన్. చౌదరి సైనిక పాలన (1948)

- నియామకం: మేజర్ జనరల్ జె.ఎన్. చౌదరి → మిలిటరీ గవర్నర్
- నిజాం → నామమాత్రపు అధినేత

నిజాం Nizam (త్యాసు & పట్టారదు)
→ నామమాత్రపు అధినేత

పరిపాలన విభజన (1948 అక్టోబర్)

- జె.ఎన్. చౌదరి → సైన్యం, పోలీస్, రహదారులు
- డి.ఎస్. బఖలే → రాజకీయ, హోం, రైల్వే
- నవాబ్ జైన్ యార్ జంగ్ → ఆర్థిక, రెవెన్యూ, పరిశ్రమ

ముఖ్య చర్యలు

- 1948 డిసెంబర్ 6 → పాత శాసనసభ రద్దు
  ఓటర్ల జాబితా తయారీ ప్రారంభం
- 1949 నవంబర్ → భారత రాజ్యాంగం అమలు (నిజాం ఫర్మానా)

2. ఎం.కె. వెల్లోడి పౌర ప్రభుత్వం (1949)

- నేపథ్యం: స్టేట్ కాంగ్రెస్ ఒత్తిడి
- నియామకం: ఎం.కె. వెల్లోడి → ముఖ్యమంత్రి
- అమలు: 1949 డిసెంబర్ 1 → సైనిక పాలన ముగింపు

మంత్రివర్గం

బూర్గుల రామకృష్ణారావు | వి.బి. రాజు | పూల్‌చంద్ గాంధీ

3. కీలక సంస్కరణలు & సంక్షేమం

- పునరావాసం → అల్లర్ల బాధితులకు సహాయం
- భూసంస్కరణలు
  సర్ఫేఖాస్ భూములు ప్రభుత్వాధీనం
  జాగీర్లు, పాయిగాలు రద్దు
- పరిపాలనా సంస్కరణలు → సెక్రటేరియట్ ప్రక్షాళన
- మాతృభాషలో విద్య → ఉర్దూ ఆధిపత్యం తగ్గింపు

4. నిజాం ఒప్పందం (1950)

తేదీ: 1950 జనవరి 25

- **రాజాభరణం (Privy Purse)**: సంవత్సరానికి ₹50 లక్షలు (జీవితాంతం)
- **హక్కులు**: వ్యక్తిగత ఆస్తులు & ఆభరణాలు → నిజాంకే
  పాత బిరుదులు కొనసాగింపు
- **రాజ్‌ప్రముఖ్ హోదా**: 1950 జనవరి 26 → నిజాం రాజ్‌ప్రముఖ్‌గా ప్రమాణం

5. ప్రజాస్వామ్య ఎన్నికలు & నిజాం శకం ముగింపు

- 1952 మార్చి 23 → తొలి శాసనసభ ప్రారంభం
- 1956 → ఆంధ్రప్రదేశ్ అవతరణ
  → రాజ్‌ప్రముఖ్ వ్యవస్థ రద్దు
- కింగ్ కోఠి ప్యాలెస్ → నిజాం విశ్రాంత జీవితం
- 1967 ఫిబ్రవరి 24 → నిజాం మరణం
  ముగింపు → అసఫ్‌జాహీ వంశ పాలనకు చరమగీతం

Follow TelanganaWEB for more Learning & Revision. using beautiful colors.